

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
ELEWACJI I WNĘTRZ
BUDYNKU INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ
W SZCZECINIE, UL. PIOTRA SKARGI 14**

**Opracowanie:
mgr Bartłomiej Rejmanowski**

Szczecin luty 2015

Spis treści

- I. Opis obiektu
- II. Historia obiektu
- III. Stan zachowania obiektu i przyczyny zniszczeń
- IV. Program prac konserwatorskich
- V. Wyniki badań
- VI. Dokumentacja fotograficzna

I. Opis obiektu.

Budynek położony na rzucie krótkiego prostokąta z prosto zamkniętym ryzalitem frontowym i półkolistym ryzalitem ogrodowym na osi tylnej elewacji. Do bocznych elewacji dostawiono przybudówki, na elewacji południowo-wschodniej mniejszą, na północno-zachodniej większą po przedłużeniu ogrodu zimowego. Wnętrza w układzie trzytraktowym w części środkowej i dwutraktowym w częściach bocznych.

Elewacja

Parterowy budynek, z piętrowym ryzalitem frontowym i użytkowym poddaszem oraz dwiema kondygnacjami piwnic. Korpus budynku pokryty mansardowym dachem, ryzalit frontowy niskim dachem dwuspadowym, ryzalit ogrodowy i weranda elewacji bocznej zwieńczone tarasami. W dolnych połaciach mansardowego dachu lukarny, pierwotnie w kolorze zielonym¹, w górnych połaciach półkoliste okna powiekowe. Elewacja licowana cegłą klinkierową z dekoracją ceramiczną. Spoina elewacji wapienna z dodatkiem tłuczonej cegły². Otwory drzwiowe i okienne obwiedzione ceramicznymi obramieniami. Elewacja, poza ryzalitami i dobudówkami, zwieńczona fryzem z motywem meandra i gzymsem podokapowym. Ryzalit środkowy zwieńczony trójkątnym naczółkiem, naroża ryzalitu flankowane wykonanym w cegle boniowaniem. Wnęka portalowa ryzalitu frontowego półkoliście sklepiona, z silnie rozglifionymi i profilowanymi ościeżami obramionymi szerokim wałkiem z ornamentem (fot. nr 12). Zwornik portalu z tarczą herbową, obecnie pustą.

Z obu stron portalu owalne okna z ceramicznymi obramieniami. Okna piętra ryzalitu zwieńczone łukami odcinkowymi ze zwornikami. Ryzalit wieńczy

---

¹ „WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z BUDYNKU INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ W SZCZECINIE, ul. PIOTRA SKARGI 14”, Laboratorium Naukowo-Badawcze w Toruniu, Toruń 2015.02.13, s.3

² WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z BUDYNKU, op.cit., s.5

fronton z półkolistym oknem i gzymsem. Elewacja ogrodowa z półkolistym, trójosiowym ryzalitem, z wyjściem na taras. Drzwi i okna elewacji zamknięte pełnymi łukami, z zachowanymi drewnianymi okiennicami. Półkolisty ryzalit z ceglanymi, poziomymi dekoracjami, zwieńczony dekoracyjną, ceramiczną balustradą. Przedstawienia żaglowca i ryb (fot. nr 13) nawiązują do morskiej profesji właściciela. Na południowo-wschodniej elewacji weranda, po bokach flankowana toskańskimi pilastrami. Obok werandy ryzalit, z trzema oknami, ceramicznymi kolumnami z kanelowaniem i płaskimi głowicami, zwieńczony ceramicznym gzymsem (fot. nr 14). Na elewacji północno-zachodniej późniejsza dobudówka.

Wnętrza

Do wnętrza prowadzi przedsionek wyłożony płytami z trawertynu. Na bocznej ścianie przedsionka intarsjowane drzwi przesuwne (fot. nr 15). Drzwi głównego wejścia, powstałe po 1956 r., z oryginalnym półkolistym naświetlem, latarnią i ozdobną kratą (fot. nr 16). W przedsionku zachowane obudowy grzejników c.o. ze zdobionymi, metalowymi kratami. Za przedsionkiem hol z drewnianą fasetą na suficie ozdobionym plafonem o czterech, faliście pofalowanych polach, pierwotnie pomalowanym w kolorze ugrowym³. Boazeria w holu na wysokości ok. 1m, jedynie we wnęce za schodami na całej wysokości ściany. Drewniane schody o reprezentacyjnej formie i podzielonej geometrycznie balustradzie. Za holem, w trakcie ogrodowym, położony jest dawny Pokój Pani, obecnie owalna sala konferencyjna. W narożnikach od strony holu konchowo zdobione nisze, pozostałe ściany podzielone na pola obwiedzione ciągnionymi profilami, pierwotnie złożonymi goldmetalem⁴. W dolnej partii ścian fornirowana boazeria. Strop sali owalnej zwieńczony

---

³ WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z BUDYNKU, op.cit., s.2

⁴ WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z BUDYNKU, op.cit., s.2,4

sztukateriami w formie zdobionych owalnych gzymsów. Sala konferencyjna skomunikowana jest fornirowanymi, rozsuwanymi drzwiami z salą kominkową, dawniej Pokój Pana, z wykonanym z trawertynu neobarokowym kominkiem, fornirowanymi boazeriami i fasetą na suficie. Dawna Jadalnia położona symetrycznie po drugiej stronie holu posiada ściany pokryte fornirowaną orzechowym drewnem boazerią. Grzejniki zasłonięte ozdobnymi obudowami z ornamentem zbliżonym do występującego na sztukateriach sali owalnej. Na stropie sztukateria podzielona na kasetony.

II. Historia obiektu.

Szczeciński armator okrętowy Herman Otto Ippen 1 czerwca 1927 r. wystąpił o pozwolenie na budowę ogrodzenia działki między ulicami Roonstrasse (obecnie Piotra Skargi) i Richard-Wagner-Strasse (obecnie Moniuszki). Pozwolenie na budowę muru oporowego i ceglanego ogrodzenia na podstawie projektu Gustava Gaussa wydano 30 czerwca 1927 r. 29 czerwca tego roku Otto Ippen wystąpił do Policji Budowlanej o pozwolenie na budowę willi i otrzymał je 30 lipca 1927 r. Projekt ten zakładał bardziej ozdobne, neobarokowe formy niż ostatecznie wykonano. Wejścia do budynku miały posiadać portyki, planowano bramę wejściową z bogatą, neobarokową formą, szczyt fasady miał być ozdobnie dekorowany, a lukarny na dachu miały mieć owalne kształty⁵. 28 lipca 1927 r. Otto Ippen złożył władzom budowlanym projekt powiększenia działki i zabudowania jej od strony północno-zachodniej ceglanym ogrodzeniem. Fundamenty willi odebrano w dniu 30 listopada 1927 r., a 31 grudnia przedstawiono Policji Budowlanej nowy projekt. Uproszczono architekturę budynku rezygnując z bogatego detalu na rzecz licowania z cegły

---

⁵ Karta Ewidencyjna Zabytków, mgr Maciej Słomiński, WKZ Szczecin, listopad 2000 r.

klinkierowej, z mniej licznymi detalami nawiązującymi do morskich powiązań właściciela. Budynek uzyskał modernistyczny wygląd z elementami baroku. Wnętrze willi zachowało elementy rezydencji barokowej z symetrycznym układem pomieszczeń. Pozwolenie na budowę uzyskano 13 stycznia 1928 r., odbiór stanu surowego odbył się 30 marca 1928 r. Zgłoszenie do odbioru końcowego nastąpiło 5 października 1928 r. Odbioru dokonano 26 stycznia 1929 r. W połowie lat trzydziestych willa przeszła w posiadanie miasta, które przekazało ją na rezydencję dowódcy okręgu wojskowego generała Johannes Blaskovitza. Po wojnie budynek zajęła Armia Czerwona, a od 1948 r. mieścił się tu konsulat radziecki, potem rosyjski. W czasie funkcjonowania konsulatu w miejsce ogrodu zimowego dobudowano pomieszczenie. Po likwidacji konsulatu w 1998 r. budynek przejął bank BPH S.A. na centrum rozliczeniowe. W 1999 r. wykonano remont budynku i adaptację na potrzeby banku. W ramach remontu wykonano m.in. konserwację zabytkowej boazerii, stolarki okiennej i drzwiowej oraz malowanie stropów i ścian. Od 2009 r. w willi mieści się siedziba Instytutu Pamięci Narodowej.

III. Stan zachowania obiektu i przyczyny zniszczeń.

Elewacja

Stan zachowania elewacji można określić jako dobry. Powierzchnia lica klinkierowego jest zachowana, w większości elewacji, w dobrym stanie. W miejscach napraw i wtórnych przemurowań występuje miejscami nieoryginalna cegła oraz naprawy z zaprawy cementowej. Miejscami widoczne pęknięcia muru np. na ryzalicie środkowym (fot. nr 1) i ścianie dawnej kuchni (fot. nr 2). W obrębie tarasów widoczne zawilgocenia i wysolenia będące skutkiem nieszczelności izolacji tarasów. Dekoracja ceramiczna zachowana w dobrym

stanie, miejscami występują ubytki powstałe na skutek uszkodzeń mechanicznych (fot. nr 3).

Drewniane obramienia lukarn (fot. nr 4) oraz okiennice zniszczone fragmentami w stopniu znacznym (fot. nr 5). Metalowe balustrady i kraty okienne zachowane w dobrym stanie. Jedyne zachowane okno witrażowe posiada nieduże ubytki i pęknięcia szkła (fot. nr 6).

Pokrycie dachu z dachówki ceramicznej wymieniono w trakcie remontu na pokrycie cementowe. System odwadniania połaci dachowej zmieniono wówczas z miedzianego na tworzywo sztuczne. Drewniany, skrzynkowy gzyms wieńczący w dobrym stanie, jedynie ubytki warstwy malarskiej. Dziedziniec północny posiada, prawdopodobnie zachowany na prawie całej powierzchni, bruk ceramiczny, wtórnie pokryty asfaltem.

Wnętrza

Ze względu na wykonany w 1999 r. remont, stan zachowania wnętrza można określić jako dobry.

Okładzina trawertynowa przedsionka zachowana w dobrym stanie, posiada jedynie drobne ubytki, podobnie jak trawertynowy kominek (fot. 7) w Pokoju Pana. Posadzka przedsionka wtórna.

Fornirowane boazerie i drzwi zachowane w dobrym stanie, miejscami występują drobne ubytki i uszkodzenia mechaniczne (fot. nr 8). Niektóre wcześniejsze naprawy i fleki stolarskie nie są scalone z oryginałem (fot. nr 9). Drewniane obudowy grzejników fragmentami wypaczone. Balustrada schodów prowadzących z holu na piętro w dobrym stanie.

Detal sztukaterii zachowany w dobrym stanie i pokryty wieloma warstwami malarskimi⁶. W sali konferencyjnej z powodu złej izolacji tarasu widoczna miejscowa destrukcja powierzchni sufitu (fot. nr 10).

Stolarka okienna i zewnętrzna drzwiowa jest tematem osobnego opracowania⁷.

IV. Program prac konserwatorskich

Elewacja

1. Oczyszczenie powierzchni elewacji

Powierzchnię elewacji umyć gorącą wodą pod ciśnieniem ze środkiem powierzchniowo czynnym. Miejsca silnie zabrudzone doczyścić metodą mikropiaskowania. Osłabione fragmenty wątku ceglanego i ceramiki wzmocnić preparatem *KSE 300* firmy Remmers. W przypadku występowania nalotów biologicznych, miejsca te należy zdezynfekować preparatem *SLK Fungith* firmy Optolith.

2. Usunięcie wtórnych przemurowań, uzupełnień i rekonstrukcja wątku ceglanego

Prace należy wykonać w miejscach gdzie elewację uzupełniono ceglami różniącymi się od oryginalnych kolorem, teksturą i właściwościami fizykomechanicznymi. Uzupełnienia zaprawą w wątku ceglanym i ceramice (fot. nr 3), należy usunąć.

---

⁶ WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z BUDYNKU, op.cit.

⁷ OCENA STANU TECHNICZNEGO I PROJEKT REWALORYZACJI STOLARKI ZEWNĘTRZNEJ, Szczecin ul. Piotra Skargi 14, mgr inż. architekt Jerzy Nowak, Grudzień 2014

Wskazane jest przywrócenie pierwotnego kształtu architektonicznego werandy oraz północno-zachodniej elewacji bocznej, wykorzystując zachowane, oryginalne elementy architektoniczne.

Na dziedzińcu północnym należy odsłonić, po usunięciu warstwy asfaltu, oryginalny bruk ceramiczny.

3. Izolacja tarasów

Wysolenia w obrębie górnych partii ryzalitów oraz destrukcja fragmentów powierzchni sufitu sali konferencyjnej (fot. nr 10) wskazują na niedostateczną izolację tarasów.

Niezbędne jest wykonanie nowej izolacji oraz sprawdzenie drożności odpływu wody.

4. Pęknięcia muru

Spękania ścian wzmocnić przy zastosowaniu systemu *Brutt Saver*.

W miejscach wzmocnień osadzić pręty *Brutt Saver Profile* ze stali nierdzewnej, austenicznej. Łączenie profili z elementami konstrukcji fasady dwuskładnikową, niekurczliwą zaprawą na bazie cementu *Brutt Saver Powder*. Wąskie szczeliny w murach wypełnić preparatem *Viscacid Epoxi-Iniektionsharz* firmy Remmers.

5. Rekonstrukcja lica wątku ceglanego, uzupełnianie ubytków

Uzupełnianie wątku ceglanego wykonywać kształtkami ceramicznymi o formacie, kolorze i właściwościach fizykomechanicznych zbliżonych do oryginału. Do przemurowania używać zaprawy trasowej. Mniejsze ubytki w wątku ceglanym uzupełniać zaprawą *Funcosil Restauriermörtel* firmy Remmers lub *Optosan NSR* firmy Optolith. Różnice kolorystyczne powierzchni uzupełnień scalić farbą krzemianową *Restaurolasur* z dodatkiem *Keim Fixativ* firmy Keim.

Uzupełnianie ubytków w dekoracji ceramicznej wykonać transparentną żywicą poliestrową z dodatkiem pigmentów barwiących.

Brakujące spoiny należy uzupełnić zaprawą z wapna hydraulicznego z trasek *TKF TrassFuge* firmy Optolith o frakcji 0-2. Profilowanie powierzchni spoiny oraz kolorystyka zbliżona do zachowanego oryginału.

6. Okno witrażowe

Po zdemontowaniu okna należy wyczyścić powierzchnię szkła, uszkodzone profile ołowiane wymienić, brakujące fragmenty uzupełnić w szkło witrażowym.

7. Lukarny, okiennice, drewniany gzyms wieńczący

Powierzchnię drewna oczyścić ze starych warstw malarskich i zanieczyszczeń. Zniszczone elementy, szczególnie okiennic, zrekonstruować. Powierzchnię pomalować matową farbą alkidową w kolorze według wzornika NCS:

- lukarny: S 4030-G

- okiennice: S 4030-G

- gzyms wieńczący: S 7010-Y

8. Hydrofobizacja

Powierzchnię ceramiczną należy zhydrofobizować preparatem *Funcosil SNL* firmy Remmers.

Wnętrza

1. Ściany, sufity, sztukaterie

Pobrane wycinkowo próbki⁸ wskazują iż kolorystyka pierwotna wewnątrz była inna niż obecnie i można zrekonstruować oryginalny wystrój pomieszczeń na podstawie dodatkowych badań stratygrafii warstw malarskich.

Powierzchnie sztukaterii należy oczyścić z przemalowań metodą mechaniczną z doczyszczaniem chemicznym i parą wodną. Wzmocnić preparatem *Ampli Silan Putzfestiger* firmy Caparol. Ubytki uzupełnić gipsem sztukatorskim lub ceramicznym. Malowanie powierzchni sztukaterii farbą lateksową. Rekonstrukcja złoceń szlagmetalem kładzionym na mikstion.

2. Boazeria, drzwi i drewniane schody

W miejscach ubytków powłoki lakieru i występowania rys należy usunąć powłoki lakieru i politurę na drodze mechanicznej z doczyszczaniem chemicznym. W miejscach osłabienia drewna wzmacnianie 10% roztworem Paraloidu B-72 w toluenie. Drobne ubytki uzupełnić szpachlówką akrylową. Uzupełnianie ubytków forniru wraz z podklejaniem ewentualnych odspojień klejem skórno-kostnym. W celu scalenia kolorystycznego uzupełnień należy je spatynować bejcą. Powierzchnię uzupełnień pokryć politurą lub lakierem.

Drzwi prowadzące z dawnej Jadalni do Ogrodu Zimowego przebudowane z wykorzystaniem oryginalnej warstwy z fornirem (fot. nr 11). Należy je zrekonstruować w oparciu o istniejące pozostałe drzwi w tym pomieszczeniu.

3. Wykładzina trawertynowa przedsionka, kominek z trawertynu

Oczyszczenie powierzchni kamienia wodą ze środkami powierzchniowoczynnymi. Uzupełnienie ubytków zaprawą na bazie żywicy poliestrowej,

---

⁸ WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z BUDYNKU, op.cit.

barwioną w masie. Zabezpieczenie powierzchni trawertynu pastą na bazie mikrowosku *Cosmolloid H-80*.

Odsłonić pierwotną posadzkę przedsionka.

V. Wyniki badań

VI. Dokumentacja fotograficzna

- Fot. nr 1. - Ryzalit elewacji ogrodowej, widoczne pęknięcie muru
- Fot. nr 2. - Ściana dawnej kuchni z pęknięciem muru
- Fot. nr 3. - Ryzalit elewacji ogrodowej, wtórne uzupełnienie ceramicznego parapetu
- Fot. nr 4. - Fragment lukarny z łuszczącymi się warstwami farby
- Fot. nr 5. - Zniszczony fragment okiennicy ryzalitu środkowego
- Fot. nr 6. - Witraż z widocznymi uszkodzeniami szkła
- Fot. nr 7. - Fragment trawertynowego kominka, widoczne drobne uszkodzenia powierzchni
- Fot. nr 8. - Fornirowane drzwi dawnej Jadalni z widocznymi rysami
- Fot. nr 9. - Jadalnia, ościeże, źle dobrany flek stolarski
- Fot. nr 10. - Sala konferencyjna, destrukcja powierzchni sufitu na skutek migracji wody z nieszczelnego tarasu
- Fot. nr 11. - Wtórnie przebudowane drzwi dawnej Jadalni
- Fot. nr 12. - Wnęka portalowa ryzalitu frontowego
- Fot. nr 13. - Fragment ceramicznej dekoracji ryzalitu elewacji ogrodowej
- Fot. nr 14. - Ryzalit z ceramicznymi kolumnami i gzymsem
- Fot. nr 15. - Intarsjowane drzwi przedsionka
- Fot. nr 16. - Naświetle drzwi głównego wejścia